

University of Groningen

Op weg naar kindvriendelijke penitentiaire inrichtingen

Venema, Simon; Blaauw, Eric; Dijkstra, Monique ; de Groot, Marie-Anne

Published in:
Sancties

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2021

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Venema, S., Blaauw, E., Dijkstra, M., & de Groot, M-A. (2021). Op weg naar kindvriendelijke penitentiaire inrichtingen: De Gezinsbenadering in de PI Veenhuizen. *Sancties*, 26(2), 114-120.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Op weg naar kindvriendelijke penitentiaire inrichtingen: De Gezinsbenadering in de PI Veenhuizen

Sancties 2021/26

1. Inleiding

Tienduizenden kinderen in Nederland hebben op dit moment een vader of moeder in detentie. Internationaal onderzoek laat zien dat deze kinderen een vergrote kans hebben op het vertonen van antisociaal gedrag² en delinquent gedrag op latere leeftijd.³ Ook hebben kinderen met een ouder in detentie een verhoogd risico op het ervaren van traumatische klachten,⁴ stigma,⁵ psychische klachten⁶ en gezondheidsproblematiek⁷ dan kinderen zonder ouder in detentie.

De maatschappelijke roep om aandacht voor het welbevinden van kinderen met een ouder in detentie wordt steeds luider. In het rapport *Zie je mij wel?* uit 2017 vroeg de Kinderombudsman aandacht voor de positie en het welzijn van deze groep kinderen, en concludeerde dat kinderen met een ouder in detentie behoefte hebben aan meer ondersteuning, informatie, zorg en expertise bij vrijwilligers en professionals.⁸ In het jaar daarna nam de Tweede Kamer een motie aan waarin stabiel gezinscontact en programmatisch werken aan de opvoedingsrol van gedetineerde ouders werden aangemerkt als re-integratiedoelen.⁹ In 2018 formuleerde de Raad van Europa aanbevelingen waarin onder meer wordt gesteld dat lidstaten verantwoordelijkheid moeten nemen om zich in te zetten voor het welzijn en de rechtspositie van kinderen met een ouder in detentie. Daarnaast stelt het door Nederland ondertekende Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) dat kinderen recht hebben op een gezinsleven en op regelmatig en rechtstreeks contact met hun ouders – ook wanneer deze ouder gedetineerd is.

-
- 1 Simon D. Venema is als promovendus/onderzoeker werkzaam bij Verslavingszorg Noord Nederland en is verbonden aan het Lectoraat Verslavingskunde en Forensische Zorg van de Hanzehogeschool Groningen en de afdeling sociologie van de Rijksuniversiteit Groningen. Eric Blaauw is gezondheidspsycholoog, lector Verslavingskunde en Forensische Zorg bij de Hanzehogeschool Groningen, en senior onderzoeker bij Verslavingszorg Noord Nederland. Monique Dijkstra en Marie-Anne de Groot zijn respectievelijk werkzaam als staffunctionaris ketensamenwerking en als vestigingsdirecteur bij de Dienst Justitiële Inrichtingen, Penitentiaire Inrichting Veenhuizen. De auteurs danken Jan-Roelof van der Spoel (plaatsvervangend vestigingsdirecteur van de Penitentiaire Inrichting Veenhuizen) en Petrick Glasbergen (docent-onderzoeker aan de Hanzehogeschool Groningen en projectleider van de Innovatiewerkplaats Gezinsbenadering) voor hun waardevolle bijdragen aan het artikel.
  - 2 J. Murray, D.P. Farrington & I. Sekol, 'Children's antisocial behavior, mental health, drug use, and educational performance after parental incarceration: A systematic review and meta-analysis', *Psychological Bulletin*, 2012, p. 175-210.
  - 3 S. Besemer & D.P. Farrington, 'Intergenerational transmission of criminal behaviour: Conviction trajectories of fathers and their children', *European Journal of Criminology*, 2012, p. 120-141.
  - 4 J.A. Arditti, 'Child trauma within the context of parental incarceration: A family process perspective', *Journal of Family Theory & Review*, 2012, p.181-219.
  - 5 G. Boswell & P. Wedge, *Imprisoned Fathers and their Children*, London: Jessica Kingsley Publishers 2002; K. Luther, 'Stigma management among children of incarcerated parents', *Deviant Behavior*, 2016, p. 1264-1275.
  - 6 J. Murray & D.P. Farrington, 'Parental imprisonment: Long-lasting effects on boys' internalizing problems through the life course', *Development and Psychopathology*, 2008, p.273-290; G. Boswell & P. Wedge, 2002.
  - 7 C. Mitchell, S. McLanahan, L. Schnepfer, I. Garfinkel, J. Brooks-Gunn, & D. Notterman, 'Father loss and child telomere length', *Pediatrics*, 2017, p. 1-10.
  - 8 Kinderombudsman, *Zie je mij wel? Kinderen met een ouder in detentie*, 2017. Geraadpleegd via www.dekinderombudsman.nl/publicaties/rapport-zie-je-mij-wel.
  - 9 Motie Van der Graaf c.s. over aanmerken familiebezoek als re-integratiedoel (kenmerk: 24587, nr. 733).

In het Nederlandse gevangeniswezen is momenteel geen programmatische aanpak om het welzijn van kinderen met een ouder in detentie te bevorderen en de ouderschapsrol van gedetineerde ouders te stimuleren. Wel zijn er lokale initiatieven. In dit artikel beschrijven we de ervaringen van zo'n lokaal initiatief, namelijk de pilot Gezinsbenadering in de noordelijke penitentiaire inrichtingen (PI's). In combinatie met inzichten uit wetenschappelijke literatuur formuleren we aanbevelingen voor *best practices* omtrent de thema's 'kindvriendelijkheid' en 'ouderschap' in het Nederlandse gevangeniswezen.¹⁰

2. Ervaringen uit de Gezinsbenadering

Geïnspireerd op de succesvolle gezinsaanpak in Parc Prison¹¹ in Wales hebben de PI's in Veenhuizen en Leeuwarden het initiatief genomen om de eerste kindvriendelijke gevangissen van Nederland te worden. In 2017 is de pilot Gezinsbenadering in de noordelijke PI's gestart, met als primaire doelstellingen de detentieschade en transgenerationale overdracht van criminaliteit bij kinderen te verminderen. De secundaire doelstellingen zijn het verhogen van het welzijn van gedetineerde vaders en moeders of verzorgers van kinderen, en het verlagen van het recidiverisico van gedetineerde vaders na vrijlating. Een samenwerkingsverband tussen de PI's en de Hanzehogeschool Groningen draagt bij aan de ontwikkeling en monitoring van het project door middel van actieonderzoek. In het onderzoek werken studenten, docenten en onderzoekers van de hogeschool volgens de principes van co-creatie samen met de gedetineerde vaders en het inrichtingspersoneel om de integrale werkwijze van de Gezinsbenadering te optimaliseren. In deze bijdrage worden hoofdzakelijk ervaringen met het project in de PI Veenhuizen beschreven, omdat de pilot in de PI Leeuwarden vertraging heeft opgelopen vanwege personeelwisselingen en een grote verbouwing.¹²

Om deel te nemen aan de Gezinsbenadering moet aan vier selectiecriteria worden voldaan:

- 1 het delict dat de gedetineerde vader heeft gepleegd is niet schadelijk voor het kind;
- 2 de vader is aantoonbaar gemotiveerd om relaties met zijn gezin te herstellen, op te bouwen of te onderhouden;
- 3 de vader vertoont goed gedrag in de inrichting; en
- 4 de moeder of verzorger van de kinderen geeft toestemming voor deelname.

Daarnaast controleert het Zorg- en Veiligheidshuis of hulpverlenende organisaties bij het gezin betrokken zijn en of het verantwoord is om het gezinscontact te stimuleren.

De Gezinsbenadering bestaat uit verschillende onderdelen. Gezinnen die deelnemen aan de Gezinsbenadering kunnen gebruik maken van extra contactmogelijkheden tijdens de

---

10 De pilot wordt georganiseerd in twee PI's waar alleen mannen verblijven. De doelgroep betreft dan ook gedetineerde vaders en hun gezinnen. De aanbevelingen voor *best practices* beperken zich in principe tot PI's waar mannen verblijven, maar zijn voor een groot gedeelte overdraagbaar naar inrichtingen waar gedetineerde vrouwen verblijven.

11 A. Clancy & M. Maguire, *Prisoners' Children and Families: Can the Walls be 'Invisible'? Evaluation of Invisible Walls Wales*, 2012. Geraadpleegd via <https://icpa.org/library/prisoners-children-and-families-can-the-walls-be-invisible-evaluation-of-invisible-walls-wales/?download>.

12 In de PI Leeuwarden wordt gewerkt aan de doorstart van de pilot. In de inrichting is een afdeling waarin vaderschap als onderdeel van het re-integratietraject meer centraal staat dan op reguliere afdelingen. Daarnaast is er een kindvriendelijke gezinskamer aanwezig. De inrichtingen in Veenhuizen en Leeuwarden verschillen op meerdere punten van elkaar. Zo is in de PI Leeuwarden momenteel geen specifiek aangestelde gezinsfunctionaris werkzaam, en is er beperkte betrokkenheid van het actieonderzoek. In de PI Veenhuizen is veel ervaring opgedaan met het ontwikkelen van een integrale werkwijze van de Gezinsbenadering, terwijl dit proces in de PI Leeuwarden tijdelijk heeft stilgestaan.

detentieperiode. Zo vinden gezinsbezoeken plaats een kindvriendelijk ingerichte gezinskamer en kunnen gezinnen regelmatig gebruik maken van Skype om contact te onderhouden. Daarnaast worden activiteiten georganiseerd voor gedetineerde vaders en hun kinderen, waarin bijvoorbeeld samen wordt geknutseld. Van de vaders wordt daarbij eigen initiatief verwacht voor te ondernemen activiteiten. Ook volgen gedetineerde vaders cursussen en workshops. Deze hebben als doelstelling om de ouderschapsvaardigheden van gedetineerde vaders te stimuleren en de vaderschapsrol vanuit detentie te ondersteunen. Verder kunnen de gedetineerde vaders worden geplaatst op een gezamenlijke afdeling – de vadervleugel, met in Veenhuizen ruimte voor 23 gedetineerde vaders – om een cultuur van positief vaderschap te stimuleren. Het gedachtengoed achter de vadervleugel is dat vaders worden aangespoord om de (soms kwetsbare) rol van vader aan te nemen, zodat de ontwrichtende werking van de detentie op de vaderrol beperkt wordt.¹³ Op reguliere afdelingen is hiervoor doorgaans minder aandacht. Ten slotte is er een gezinsfunctionaris binnen de PI aangesteld, die inhoudelijk verantwoordelijk is voor de integrale methodiek van de Gezinsbenadering. De gezinsfunctionaris stelt met de gedetineerde vader en het gezin een gezinsplan op, waarin bijvoorbeeld afspraken over de frequentie van het gebruik van de gezinskamer en de Skype-momenten worden gemaakt, en gezinsdoelen worden opgesteld om tot een op maat gemaakte aanpak te komen. Op het moment van schrijven van dit artikel nemen 20 gezinnen deel aan de Gezinsbenadering. In 2020 zijn 35 gedetineerde vaders uitgestroomd van de vadervleugel – het merendeel vanwege overplaatsing naar een andere inrichting, zoals de (zeer) beperkt beveiligde inrichting of naar een kliniek of woonvoorziening als onderdeel van het penitentiair programma, en vanwege ontslag uit de inrichting (al dan niet onder elektronisch toezicht).

In het kader van de Gezinsbenadering zijn verscheidene producten ontwikkeld die kinderen kunnen helpen om een duidelijker beeld te krijgen van het dagelijks leven van hun vader en wat er gebeurt bij een bezoek aan de PI. Bij aanvang van de Gezinsbenadering krijgen kinderen een fotoboek toegestuurd waarin ze kunnen zien hoe de gevangenis en de cel van hun vader eruitziet. Daarnaast is een filmpje voor kinderen ontwikkeld met informatie over bezoekprocedures en het dagelijks leven van een vader in detentie. Op het moment van het schrijven van dit artikel werken studenten van de Hanzehogeschool aan verscheidene nieuwe producten, zoals het ontwikkelen van (kindvriendelijke) informatievoorziening en het uitschrijven van workshops, cursussen en vader-kindactiviteiten.

Het is nog te vroeg om uitspraken te doen over de effectiviteit van de Gezinsbenadering, maar de eerste ervaringen zijn positief. Vooral het gebruik van de gezinskamer wordt sterk gewaardeerd door gedetineerde vaders en hun gezinsleden, waarbij gedetineerde vaders aangeven dat deze contactvorm – met name in vergelijking met bezoek in de reguliere bezoekersruimtes – een belangrijke bijdrage levert aan het onderhouden van vader-kindrelaties tijdens detentie. Ook vader-kindactiviteiten (onder meer op bijzondere dagen als Vaderdag, sinterklaas en kerst) worden door de vaders en hun kinderen sterk gewaardeerd. Verder ervaren vaders de sfeer op de vadervleugel doorgaans als positiever dan op reguliere afdelingen. Ook penitentiair inrichtingswerkers op de afdeling beamen dat de sfeer op de vadervleugel doorgaans rustiger is dan op de reguliere afdelingen.

Meerdere casussen illustreren de potentie van de Gezinsbenadering. Zo gaf een ex-partner van een voormalig bewoner van de vadervleugel aan dat dat de extra contactmomenten in combinatie met de gezinsactiviteiten hebben bijgedragen aan het welbevinden van de

13 Zie W.J. Dyer, 'Prison, fathers, and identity: A theory of how incarceration affects men's paternal identity', *Fathering*, 2005, p. 201-219.

kinderen en een natuurlijke terugkeer van de vader na detentie. Bij een andere casus wei-gerde een kind thuis te eten, omdat het kind dacht dat de vader in de gevangenis ook niets te eten kreeg. Toen de vader via Skype ging mee-eten zag het kind dat vader een normaal bord eten voor zich had staan, waardoor het kind ook weer ging eten. Bij een derde ca-sus vertelde een moeder dat een puberend kind steeds een rommeltje van de slaapkamer maakte en daar nauwelijks op aanspreekbaar was. Toen de vader via Skype meekeek in de kamer en zei dat hij het allemaal mooi maar erg wel rommelig vond, ging het kind de kamer opruimen.

3. Implementatie en doorontwikkeling van de Gezinsbenadering

De implementatie van de Gezinsbenadering vereiste dat verscheidene obstakels overwon-nen moesten worden. Allereerst is het gevangenispersoneel doorgaans primair gericht op veiligheid en minder op gezinsrelaties. Bij aanvang was veel gevangenispersoneel sceptisch over de Gezinsbenadering, maar gaandeweg werd dit beter. Daarbij bleek het van wezenlijk belang om bij de implementatie van het project penitentiair inrichtingswerkers, afdelings-hoofden en casemanagers te selecteren met sterke affiniteit met de thematiek. Ook werd gemerkt dat aanhoudende inzet en betrokkenheid van de directie van de inrichting essen-tieel is voor het bevorderen van een milieu waarin aandacht is voor kindvriendelijkheid en ouderschap. Verder wordt in het actieonderzoek thematiek rondom kindvriendelijkheid en ouderschap continu onder de aandacht gebracht. Ten tweede kwamen aanvankelijk wei-nig gedetineerden op de vadvleugel terecht, omdat aanmeldingen uitbleven. Door toene-mende bekendheid van de Gezinsbenadering werd dit langzamerhand opgelost. Ten derde bleek – met name in de beginfase – dat een aantal geplaatste vaders nauwelijks intrinsiek gemotiveerd was om deel te nemen aan de Gezinsbenadering. Dit ondermijnde de sfeer op de afdeling en de doorontwikkeling van de pilot. Het vooraf opstellen van duidelijke selec-tiecriteria en naleving hiervan is daarom van groot belang. Ten vierde bemoeilijkte de hi-erarchische gevangenisstructuur met talloze regels en veiligheidsprocedures verscheidene initiatieven voor het creëren van een detentieomgeving die positief vaderschap stimuleert. Voorbeelden hiervan zijn ingewikkeldheden rondom het plaatsen van telefooncellen om privacy tijdens telefoongesprekken te bevorderen en het ophangen van posters op de va-dervleugel om een cultuur van positief vaderschap te benadrukken. Verder bleek het las-tig om artikelen als luiers en speelgoed voor de gezinskamer te bestellen, omdat deze in de standaard bestelsystemen van het gevangeniswezen ontbreken. Om deze problemen te tackelen is het noodzakelijk om een ‘lange adem’ te hebben en enthousiaste medewerkers bij het project te betrekken. In de PI Veenhuizen ondersteunen onderzoekers en studenten deze processen vanuit het actieonderzoek.

Meerdere uitdagingen resteren om de Gezinsbenadering tot een succes te maken. Het pro-ject wordt door ketenorganisaties als sympathiek en belangrijk gezien, maar financiële middelen ontbreken om in de PI structureel bij te dragen aan de Gezinsbenadering. Het is van groot belang dat toenadering wordt gezocht bij ketenpartners die contact hebben met de gezinnen (bijvoorbeeld sociale teams of zorginstellingen), omdat het vanuit de gevange-nis niet eenvoudig is om zicht te krijgen en te houden op gezinssituaties. Ketenorganisaties zouden een belangrijke rol kunnen spelen in het monitoren van het welzijn van de kinderen van deelnemende gezinnen. Verder zouden ketenpartners betrokken kunnen worden in het opstellen van gezinsplannen. Een casus waarbij de toegenomen contactmogelijkheden vanuit de Gezinsbenadering juist voor instabiliteit in het gezin zorgde illustreert de nood-zaak voor een intensieve samenwerking tussen ketenpartners en het gevangeniswezen.

Het feit dat deelnemende gezinnen verspreid zijn over het land maakt deze samenwerking echter ingewikkeld. Een verdere uitdaging is dat expertise om *evidence-based* cursussen over ouderschap aan te bieden aan gedetineerde vaders vaak ontbreekt in PI's en dat er nog beperkt aanbod is van workshops en cursussen die aansluiten op behoeften van gedetineerde vaders en hun gezinnen. Ook blijft selectie van geschikte kandidaten voor de Gezinsbenadering een uitdaging, omdat gedetineerden soms vooral geïnteresseerd zijn in extra contactmogelijkheden en verblijf op een rustige afdeling, en minder in het onderhouden van de vader-kindrelaties. Tevens is investering vereist in verdere scholing van het personeel op de vaderafdeling, zodat het personeel voldoende is toegerust om systemisch en kindgericht te werken. Scholing voor personeel dat bezoekende kinderen ontvangt kan verder bijdragen aan een kindvriendelijke bejegening, zodat kinderen zich veilig en welkom voelen wanneer ze hun vader in detentie bezoeken. Op het moment van schrijven van dit artikel wordt gewerkt om antwoorden op deze vraagstukken te vinden, waarbij het actieonderzoek ondersteunend is.

Een belangrijke volgende stap in de ontwikkeling van de pilot Gezinsbenadering is om toe te werken naar een integrale aanpak waarin verschillende onderdelen van het programma worden ingezet om elkaar te complementeren. Een scenario kan bijvoorbeeld zijn dat een gedetineerde vader tijdens een cursus leert over bepaalde ouderschapsvaardigheden (die corresponderen met de doelstellingen van het gezin, zoals opgesteld in het gezinsplan), deze nieuwe vaardigheden vervolgens toepast tijdens een bezoek in de gezinskamer of een Skype-gesprek, en dat het contactmoment wordt geëvalueerd tijdens een mentorgesprek, wat weer leidt tot een update van het gezinsplan. Door verschillende elementen van de Gezinsbenadering te vervlechten in één samenhangende werkwijze kunnen de doelstellingen van het project naar verwachting beter worden gehaald. Verder is nog geen antwoord verkregen op fundamentele vragen als: 'op welke plaats in de tijdlijn van de detentie zou deelname aan Gezinsbenadering en plaatsing op de vadervleugel wenselijk zijn?', en 'hoe lang verblijft een vader idealiter op de vadervleugel, en wat gebeurt er na uitstroom van de vadervleugel?'

De belangrijkste resterende uitdaging is het creëren van een daadwerkelijk kindvriendelijke gevangenis en een kindsensitieve werkwijze, waarbij structureel aandacht is voor de belangen van kinderen. Kindvriendelijke PI's wegen expliciet de wensen, behoeften en belangen van kinderen mee bij onder meer het nemen van besluiten, het ontwikkelen van nieuw beleid, de informatievoorziening, de bejegening van bezoekers (waaronder kinderen), de mogelijkheden voor gezinscontact (in termen van zowel kwantiteit als kwaliteit), en de aankleding en inrichting van fysieke ruimtes. Het IVRK benadrukt dat de stem van kinderen gehoord moet worden bij het maken van keuzes die hen aangaan en bij beleidsontwikkelingen. Kinderen worden zelf echter nog weinig betrokken in de ontwikkeling van de Gezinsbenadering. Kinderen zouden een belangrijke stem moeten krijgen, bijvoorbeeld in zaken omtrent de frequentie, vorm en inhoud van contact zodat de kwaliteit van gezinscontact wordt geoptimaliseerd, en het kindvriendelijk inrichten van ontvangst- en bezoekeruimtes in de gevangenis zodat het schrik-effect van de gevangenis op kinderen wordt geminimaliseerd. Ook bij verlobbeslissingen zouden de wensen en belangen van kinderen als expliciete overweging dienen te worden meegenomen.

De belangrijkste succesfactor voor het toewerken naar een kindvriendelijke PI is het betrekken en motiveren van de juiste mensen. Daarbij is het van belang personeelsleden in alle lagen van de organisatie – van directie tot uitvoering – te betrekken bij de opzet en uitvoering van een project zoals de Gezinsbenadering. Ook spelen vrijwilligers een belangrijke rol in de invulling van de Gezinsbenadering. De aanpak vereist dat er kartrekkers zijn

die continu het belang van kindvriendelijkheid en ouderschap benadrukken, om ‘terugval’ naar uitsluitend veiligheidsdenken tegen te gaan. Voorwaarde daarbij is dat de vestigingsdirecteur tijd en ruimte vrijmaakt voor het gevangenispersoneel (casemanagers, afdelingshoofden, plaatsvervangend vestigingsdirecteuren, penitentiair inrichtingswerkers) om aandacht te besteden aan thema’s rondom ouderschap en kindvriendelijkheid. In de PI Veenhuizen heeft de vestigingsdirecteur hiervoor een gezinsfunctionaris aangesteld, budget toegewezen aan de Gezinsbenadering, en het onderwerp vast op de directieagenda geplaatst. Ook wordt in de PI Veenhuizen intensief samengewerkt met de Hanzehogeschool Groningen, waarbij door middel van actieonderzoek en regelmatige aanwezigheid van enthousiaste studenten in de PI voortdurend aandacht wordt besteed aan thema’s rond kindvriendelijkheid en ouderschap.

4. Op weg naar kindvriendelijke penitentiaire inrichtingen

Op basis van ervaringen in de PI’s in Veenhuizen en Leeuwarden, internationale *best practices*,¹⁴ wetenschappelijk onderzoek¹⁵ en internationale verdragen en documenten¹⁶ zijn verscheidene aanbevelingen te formuleren om toe te werken naar meer kindvriendelijke penitentiaire inrichtingen. Relatief laaghangend fruit is het kindvriendelijk inrichten van bezoekers- en ontvangstruimtes (met een voor kinderen visueel aantrekkelijke aankleding van de ruimtes en met voldoende speelgoed en activiteiten voor kinderen van verschillende leeftijden), het voorkomen van lange wachttijden voorafgaand aan bezoek, het vermijden van te volle bezoekersruimtes, het garanderen van voldoende privacy tijdens bezoekenmomenten, het aanbieden van bezoekmogelijkheden in het weekend, en het registreren van gezinsgerelateerde informatie bij aanvang van detentie (onder meer informatie over het aantal kinderen, de leeftijd van de kinderen, en gegevens van de moeder/verzorger). Daarnaast kan worden gewerkt aan het systematisch aanbieden van kindvriendelijke informatie aan kinderen over de detentie van hun ouder (mits hier toestemming voor is), het systematisch aanbieden van trainingen voor gevangenispersoneel om een kindvriendelijke en kindsensitieve werkwijze te stimuleren, het uitbreiden van digitale mogelijkheden voor gezinscontact (bijvoorbeeld via Skype), het plaatsen van voor kinderen toegankelijke en begrijpelijke informatie over bezoektijden en -procedures op de website van DJI, het inzetten op regionale plaatsing van gedetineerde ouders, het aanbieden van *evidence-based* ouder-schapscursussen aan gedetineerde ouders (en mogelijk gezinsleden), en het aanbieden van ondersteuning bij vervoer van gezinnen naar de inrichting. Verder is het aan te bevelen dat in de PI medewerkers worden geselecteerd die eigenaarschap hebben over thema’s rond ouderschap en kindvriendelijkheid, en deze thema’s continu onder de aandacht brengen. Ten slotte is het van essentieel belang om kinderen zelf te betrekken in het toewerken naar

---

14 Bijvoorbeeld uit Denemarken, waar bijna alle gevangenisbeschikken over kindvriendelijk ingerichte bezoekersruimtes, en waar iedere gevangenis beschikt over één of meerdere ‘*children’s officers*’. Dit zijn gevangenismedewerkers die zich inzetten om de belangen van kinderen met een ouder in detentie te behartigen. Verder is in de HMP Parc Prison in Wales veel ervaring opgedaan met het kindvriendelijk inrichten van ontvangstprocedures voor bezoekende kinderen, het ontwikkelen van een verscheidenheid aan vaderschapscursussen in detentie, en het creëren van een positieve vaderschapscultuur op de afdelingen in de inrichting.

15 Bijvoorbeeld A.D. Jones & A.E. Wainaina-Woźna, *Children of Prisoners: Interventions and Mitigations to Strengthen Mental Health*, University of Huddersfield, 2013; K. Sharratt, ‘Children’s experiences of contact with imprisoned parents: A comparison between four European countries’, *European Journal of Criminology*, 2014, p. 760-775.

16 Onder meer de 56 aanbevelingen aangaande kinderen met een ouder in detentie van de Raad van Europa, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

meer kindvriendelijke PI's; kinderen zijn immers zelf de experts op het gebied van kindvriendelijkheid.

De PI's in Veenhuizen en Leeuwarden zijn met de pilot Gezinsbenadering gestart om integraal en methodisch invulling te geven aan de thema's 'kindvriendelijkheid' en 'ouderschap' tijdens detentie. In het project wordt toegewerkt naar een programmatische aanpak om het welzijn van kinderen met een ouder in detentie te bevorderen en de ouderschapsrol van gedetineerde vaders te stimuleren. Uiteindelijk beogen de noordelijke inrichtingen – ondersteund door de Hanzehogeschool Groningen – door het verspreiden van *best practices* een nationale ontwikkeling op gang te brengen zodat er meer aandacht is voor de wensen en behoeften van kinderen met een ouder in detentie door de gehele strafrechtketen. Met de pilot Gezinsbenadering is een eerste stap gezet om toe te werken naar kindvriendelijke penitentiaire inrichtingen, en om de schade die de detentie van een ouder aan kan richten bij kinderen te verminderen.